

Leadership Model with a Strategic Knowledge Management Approach in Secondary Education

Rasoul Heydari*

Department of Educational Management, Faculty of Management and Accounting, Farabi Campus, University of Tehran, Qom, Iran. (Corresponding Author). E-mail: rasoulheydari350@gmail.com

Hosein Khanifar

Department of Educational Management, Faculty of Management and Accounting, Farabi Campus, University of Tehran, Qom, Iran. [Email: khanifar@ut.ac.ir](mailto:khanifar@ut.ac.ir)

Nahid Naderi Beni

Department of Educational Management, Faculty of Management and Accounting, Farabi Campus, University of Tehran, Qom, Iran. [Email: n.naderi.b@ut.ac.ir](mailto:n.naderi.b@ut.ac.ir)

Ali Saberi

Department of Sports Management, Faculty of Management and Accounting, Farabi Campus, University of Tehran, Qom, Iran. [Email: ali_saberi1364@ut.ac.ir](mailto:ali_saberi1364@ut.ac.ir)

Article Info

Article type:
Review article

Article history :
Received 26 December 2025
Received in revised form 22 February 2025
Accepted 19 April 2025
Published online 21 July 2025

Keywords:
Dimensions and components, Entrepreneurial Leadership Model, Strategic Knowledge Management, Secondary Education

---

ABSTRACT

Objective: Strategic knowledge management (SKM) enhances educational effectiveness by promoting data-driven decisions, collaboration, and innovation. This study explores how entrepreneurial leadership, aligned with SKM, fosters dynamic learning environments in secondary education, supporting students' development in problem-solving, adaptability, and business skills.

Method: A systematic literature review (SLR) was conducted using databases such as EBSCO, ERIC, Scopus, and Web of Science. From 501 initial studies (2012–2024), 22 highly relevant articles were selected using Boolean search strategies.

Findings: The analysis identified seven key dimensions of entrepreneurial leadership integrated with SKM: entrepreneurial ecosystem, entrepreneurial knowledge, knowledge networking, innovative school culture, organizational learning, risk management, and financial leadership. These dimensions collectively enhance student engagement, innovation, and educational performance.

Conclusion: Entrepreneurial leadership, supported by SKM, prepares students for real-world challenges by bridging theory and practice. Schools adopting this model benefit from increased innovation and improved learning outcomes. Future research should investigate the practical application of the model and its long-term effects on student success and entrepreneurial ecosystems.

Cite this article: Heydari, R., Khanifar, H., Naderi Bani, N., & Saberi, A. (2025). Leadership model with a strategic knowledge management approach in secondary education. *Journal of Entrepreneurship and Innovation Research*, 4(2), 20-36. <https://doi.org/10.22034/eir.2025.505180.1157>

© The Author(s). Authors retain the copyright and full publishing rights without restrictions
Publisher: Scientific Association of Entrepreneurship & Innovation in IRAN.

شناسایی ابعاد و مولفه های مدل رهبری کارآفرینانه با رویکرد مدیریت راهبردی دانشی در دوره متوسطه

رسول حیدری*

نویسنده مسئول، دانشکده مدیریت و حسابداری، پردیس فارابی، دانشگاه تهران، قم، ایران. رایانامه: asoulheydari350@gmail.com

حسین خنیفر

گروه مدیریت آموزشی، دانشکده مدیریت و حسابداری، پردیس فارابی، دانشگاه تهران، قم، ایران. رایانامه: khanifar@ut.ac.ir

ناهید نادر بنی

گروه مدیریت آموزشی، دانشکده مدیریت و حسابداری، پردیس فارابی، دانشگاه تهران، قم، ایران. رایانامه: n.naderi.b@ut.ac.ir

علی صابری

گروه مدیریت ورزشی، دانشکده مدیریت و حسابداری، پردیس فارابی، دانشگاه تهران، قم، ایران. رایانامه: ali_saberi1364@ut.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله مروری	هدف: پژوهش حاضر به بررسی ابعاد و مولفه های مدل رهبری کارآفرینانه با رویکرد مدیریت راهبردی دانش در دوره متوسطه پرداخته است. هدف اصلی تحقیق شناسایی ابعاد و مولفه های مرتبط با رهبری کارآفرینانه و نحوه هم گرایی آن با مدیریت راهبردی دانش در سیستم های آموزشی است.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۰/۰۶ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۱۲/۰۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۱/۳۰ تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۴/۳۰	روش: این پژوهش با استفاده از روش مرور نظام مند و تحلیل مضمون به بررسی ۲۲ مقاله مرتبط با موضوع از سالهای ۲۰۱۲-۲۰۲۴ پرداخته و یافته های تحقیق را با استفاده از نرم افزار MAXQDA و روش تحلیل مضمون از طریق دو مرحله کدگذاری و تحلیل موضوعات استخراج کرده است.
کلیدواژه ها: ابعاد و مولفه ها، مدل رهبری کارآفرینانه، مدیریت راهبردی دانش، دوره متوسطه.	یافته ها: نتایج نشان داد که مدل رهبری کارآفرینانه شامل ۷ بعد اصلی شامل «اکوسیستم کارآفرینی»، «دانش کارآفرینانه»، «شبکه سازی دانش»، «فرهنگ نوآورانه در مدرسه»، «یادگیری سازمانی»، «مدیریت ریسک ها» و «رهبری مالی» است که هر یک از این ابعاد دارای مولفه ها و کدهای مفهومی خاصی هستند. یافته ها همچنین نشان داد که این ابعاد در تعامل با یکدیگر می توانند فرآیندهای نوآوری و یادگیری سازمانی در مدارس را تسهیل کنند.
استناد: حیدری، رسول، خنیفر، حسین، نادر بنی، ناهید، و صابری، علی (۱۴۰۴). شناسایی ابعاد و مولفه های مدل رهبری کارآفرینانه با رویکرد مدیریت راهبردی دانش در دوره متوسطه، پژوهش های کارآفرینی و نوآوری. ۳۶-۲۰، (۲)۴.	نتیجه گیری: یافته ها حاکی از آن است که رهبری کارآفرینانه می تواند به عنوان یک ابزار استراتژیک برای ارتقاء عملکرد آموزشی و رشد مدرسه عمل کند. این نتایج با پژوهش های پیشین هم راستا بوده و پیشنهاد می شود که مدیران مدارس با بهره گیری از رویکردهای نوین مدیریت دانش، رهبری کارآفرینانه را برای ارتقای عملکرد آموزشی تقویت کنند.

<https://doi.org/10.22034/eir.2025.505180.1157>

مقدمه

مدیریت راهبردی دانش به عنوان رویکردی نوین در آموزش و پرورش، با تمرکز بر تجزیه و تحلیل داده‌های آموزشی و بهره‌گیری از فناوری‌های نوین، در بهبود کیفیت و اثربخشی فرآیندهای یادگیری و تدریس نقش مهمی ایفا می‌کند (چوپرا^۱ و همکاران، ۲۰۲۱). این رویکرد به مدارس کمک می‌کند تا منابع آموزشی را بهینه‌سازی و تجربیات را به اشتراک بگذارند (کوارچینی^۲ و همکاران، ۲۰۲۲). رهبری کارآفرینانه نیز با استفاده از نوآوری و تفکر خلاق، به بهبود عملکرد آموزشی می‌پردازد و می‌تواند در محیط‌های آموزشی به ارتقای کیفیت تدریس و یادگیری کمک کند (بل و بل^۳، ۲۰۲۰). در دوره متوسطه، پیاده‌سازی مدل‌های رهبری کارآفرینانه مبتنی بر مدیریت راهبردی دانش می‌تواند به ایجاد محیط آموزشی پویا، بهبود نتایج تحصیلی و توسعه مهارت‌های کلیدی دانش‌آموزان منجر شود (خدابنده، ۱۴۰۱).

آموزش مؤثر، نقش کلیدی در ایجاد زیرساخت‌های لازم، کشف و پرورش استعدادها، توسعه فرهنگی و تأمین زمینه‌ای پایدار برای یادگیری ایفا می‌کند (محمدکاظمی^۴ و همکاران، ۲۰۱۳). مهارت‌آموزی در دوره متوسطه از اهمیت بسزایی برخوردار است. این مرحله از آموزش نقش بسیار مهمی در توسعه توانایی‌های فردی دانش‌آموزان دارد. مهارت‌های متعددی که در این مرحله آموزش می‌بینند، از جمله مهارت‌های تحلیلی، انتقادی، ارتباطی، و حل مسائل، به آنها این امکان را می‌دهند تا با موفقیت و خودکار زندگی خود را مدیریت کنند. علاوه بر این، مهارت‌آموزی در دوره متوسطه زمینه‌ساز توسعه مهارت‌های اجتماعی و همکاری در گروه‌ها نیز می‌شود (طهماسبی و همکاران، ۱۴۰۰). این مهارت‌ها برای دانش‌آموزان در زمینه‌های مختلف زندگی و تحصیلی بسیار مفید و ضروری هستند. به علاوه، مهارت‌آموزی در دوره متوسطه به دانش‌آموزان این فرصت را می‌دهد که هویت شخصی خود را شکل دهند و اهداف شخصی و حرفه‌ای خود را مشخص کنند. از این رو، اهمیت مهارت‌آموزی در دوره متوسطه نه تنها برای توسعه فردی دانش‌آموزان بلکه برای توسعه جوامع و جامعه به عنوان یک کل نیز بسیار زیاد است (آقامحمدی، ۱۳۹۹).

در عصر حاضر که جهان با تغییراتی سریع و پیوسته مواجه است، مفهوم کارآفرینی به عنوان عاملی حیاتی در توسعه اقتصادی و اجتماعی، توجه بسیاری را به خود جلب کرده است (کارپنتر و ویلسون^۵، ۲۰۲۲). کارآفرینان، با برخورداری از استعدادها و ویژگی‌های منحصر به فرد، به سبب خلاقیت، نوآوری و ایجاد ارزش برای جامعه، به عنوان رهبرانی در حوزه‌های گوناگون شناخته می‌شوند (بل و بل، ۲۰۲۰). توانمندی کارآفرینانه به فرآیندی اطلاق می‌شود که در بستر فعالیت‌های کارآفرینی شکل گرفته و تقویت می‌گردد. این توانمندی را می‌توان در چهار بُعد اصلی مورد بررسی قرار داد: توانایی شناسایی فرصت‌ها، قابلیت نوآوری، مهارت در ایجاد ائتلاف‌های کارآفرینانه، و شایستگی‌های مرتبط با رفتارها و فعالیت‌های کارآفرینی (محمدکاظمی و همکاران، ۱۴۰۰). این صفات کارآفرینانه، اما به تنهایی به کسب و کارها محدود نمی‌شوند؛ آنها در سازمان‌ها نیز ارزش زیادی دارند و به ویژه در مدارس متوسطه، این خصوصیت‌ها می‌توانند اهمیت بسزایی داشته باشند (اسلام^۶ و همکاران، ۲۰۲۲). با این حال، صفات کارآفرینانه تنها به حوزه‌ی کسب و کار محدود نمی‌شوند؛ بلکه در سازمان‌ها نیز ارزشمند بوده و به ویژه در مدارس متوسطه، می‌توانند نقش مهمی ایفا کنند (اسلام و همکاران، ۲۰۲۲). رهبری کارآفرینانه یکی از ابعاد کلیدی در موفقیت کارآفرینی به شمار می‌آید که فراتر از ایجاد کسب و کارهای جدید، به توانایی هدایت و الهام‌بخشی به دیگران در مسیر دستیابی به اهداف نوآورانه می‌پردازد (مندو^۷ و همکاران، ۲۰۲۳). در محیط‌های آموزشی، ترویج مهارت‌های رهبری کارآفرینانه در میان دانش‌آموزان می‌تواند آنها را برای مواجهه با چالش‌های آینده آماده ساخته و روحیه‌ی استقلال، مسئولیت‌پذیری و تفکر خلاق را در آنان تقویت کند (کیمبو^۸ و همکاران، ۲۰۲۱).

¹ Chopra

² Quarchioni

³ Bell & Bell

⁴ Mohammadmazemi

⁵ Carpenter & Wilson

⁶ Islam

⁷ Mendo

⁸ Kimbu

از این رو، برنامه های آموزشی که مهارت های کارآفرینی و رهبری را ترکیب می کنند، می توانند نقشی اساسی در پرورش نسل آینده نوآوران و رهبران اقتصادی ایفا کنند (اسد^۱ و همکاران، ۲۰۲۴).

آموزش کارآفرینی در دوره ی متوسطه به دانش آموزان فرصت می دهد تا تفکر کارآفرینانه را پرورش دهند و مهارت های عملی ضروری برای موفقیت در آینده را بیاموزند. این آموزش ها شامل تقویت مهارت هایی چون تفکر خلاق، نوآوری، حل مسئله و خودکارآمدی می شود که به دانش آموزان کمک می کند برای رویارویی با چالش های زندگی آماده شوند (خدابنده، ۱۴۰۱). علاوه بر این، آموزش کارآفرینی زمانی اثربخش تر خواهد بود که با رهبری کارآفرینانه همراه شود. رهبران کارآفرین، با ایجاد محیطی الهام بخش و حمایت گر، به دانش آموزان انگیزه می دهند تا ایده های نوآورانه خود را دنبال کرده و به فرصت های جدید بیندیشند (نگوین^۲ و همکاران، ۲۰۲۱). در همین راستا، برخی دبیران با دعوت از کارآفرینان به کلاس درس و بهره گیری از تجربه های واقعی آنان، شیوه ای آموزشی را به کار می گیرند که به باورشان، موجب درک عمیق تر مفهوم کارآفرینی توسط دانش آموزان شده و انگیزه ی لازم را برای راه اندازی کسب و کارهای نوآورانه در آنان ایجاد می کند. (احمدی و همکاران، ۱۳۹۶).

آموزش کارآفرینی نه تنها مهارت هایی مانند مدیریت زمان، برنامه ریزی مالی، بازاریابی، و ارتباطات را در دانش آموزان تقویت می کند، بلکه آن ها را به پذیرش نقش های رهبری در تیم ها و پروژه های گروهی ترغیب می نماید (مالیباری و بایاس^۳، ۲۰۲۲). رهبران کارآفرین با هدایت این فرآیند، دانش آموزان را تشویق می کنند تا ریسک پذیر باشند، تصمیمات خلاقانه بگیرند و با دیدی استراتژیک به مشکلات و فرصت های پیش رو نگاه کنند. این امر نه تنها موجب افزایش اعتماد به نفس و مسئولیت پذیری در آن ها می شود، بلکه توانایی تطبیق با موقعیت های مختلف و سازگاری با تغییرات سریع دنیای مدرن را نیز در آنان تقویت می کند (مندو و همکاران، ۲۰۲۳). درک فرصت های کارآفرینانه به اقداماتی مربوط می شود که کارآفرینان برای شناسایی و بهره برداری از فرصت ها انجام می دهند (جمالی^۴ و همکاران، ۲۰۱۸).

موضوعاتی چون تأثیر دوره های آموزش مهارت های کارآفرینی در مدارس متوسطه، نقش معلمان و مدیران مدارس در پرورش رهبران کارآفرین، و ارتباط میان دانش و رهبری کارآفرینانه در دانش آموزان، موضوعات مورد پژوهش و توجه ویژه قرار گرفته اند (اسلام و همکاران، ۲۰۲۲). یک جریان مهم تحقیقی که به ویژه در این موقعیت توجه دارد، ادغام مدیریت راهبردی دانش به عنوان یک رویکرد مؤثر در توسعه رهبری کارآفرینانه در مدارس متوسطه است (براکمن و پاشیاردیس^۵، ۲۰۲۲). مدیریت راهبردی دانش که شامل جمع آوری، ایجاد، و انتقال دانش به منظور دستیابی به اهداف سازمانی است، یک رویکرد جذاب برای تقویت رهبری کارآفرینانه در دوره متوسطه ارائه می دهد (جدی گرگی و همکاران، ۱۴۰۲). این روش تحقیقی تأکید بر اهمیت دانش دارد و چگونگی تأثیرگذاری آن بر توانایی دانش آموزان در تبدیل شدن به رهبران کارآفرین را مورد بررسی قرار می دهد (حسین^۶، ۲۰۲۲). در حوزه رهبری کارآفرینانه، مدیریت دانش نقش کلیدی در ارتقای نوآوری و خلق فرصت های کارآفرینانه دارد. رهبران آموزشی باید با استفاده از سازوکارهای مناسب، دانش را از منابع مختلف مانند محیط و ذی نفعان گردآوری کرده و در بهبود فرایند یاددهی-یادگیری به کار گیرند. همچنین در بسترهای فناورانه، تسلط بر روش های ذخیره سازی و بازیابی دانش برای ایجاد جریان آزاد اطلاعات در مدارس ضروری است (نفیس و محمد کاظمی^۷، ۲۰۲۴). با تأمین و به اشتراک گذاری دانش و تجربیات مربیان و اساتید در زمینه کارآفرینی، دانش آموزان با مثال های واقعی و تجارب عملی آشنا می شوند و می توانند از این اطلاعات برای توسعه تفکر کارآفرینانه خود بهره ببرند (چوپرا و همکاران، ۲۰۲۱). همچنین، مدیریت دانش به معنای ایجاد و ترویج یک محیط آموزشی تعاملی و همکاری آمیز است که دانش آموزان را ترغیب به تعامل و به اشتراک گذاری ایده ها و پروژه های کارآفرینانه می کند (کوارچنی و همکاران، ۲۰۲۲). علاوه بر این، در مدارس متوسطه، تمرکز بر ابعاد کلیدی نظیر رهبری اثربخش، تصمیم گیری راهبردی، و توسعه

¹ Asad

² Nguyen

³ Malibari & Bajaba

⁴ Jamali

⁵ Brauckmann & Pashiardis

⁶ Hussain

⁷ Nafisi & Mohammadmazkemi

ظرفیت شناخت و خلق فرصت ضرورت دارد؛ چرا که این عناصر می‌توانند از طریق مدیریت دانش، زمینه‌ساز شکل‌گیری بازارهای نو و کسب‌وکارهای نوآورانه در بستر آموزش رسمی شوند (جمالی و همکاران، ۲۰۱۸). مدیریت دانش در آموزش کارآفرینی می‌تواند به دانش‌آموزان این امکان را بدهد تا دانش خود را در جهت رقابتی‌تر شدن و توسعه کسب‌وکارهای خود به کار بگیرند (وینگ^۱، ۲۰۱۶). این نه تنها می‌تواند به آنها کمک کند تا موفقیت‌های خود را ارتقاء دهند، بلکه نیز به ایجاد اشتغال و توسعه اقتصادی کمک می‌کند. مدیریت دانش در آموزش کارآفرینی در دوره متوسطه ابزاری قدرتمند است که می‌تواند به توسعه مهارت‌های کارآفرینی و تبدیل دانش‌آموزان به کارآفرینان و رهبران نوآور و موفق در آینده کمک کند (نجاری مقدم و همکاران، ۱۴۰۲). رهبران کارآفرین با استفاده از فرایندهای بهبود یافته، افزایش کیفیت، کاهش هزینه و پاسخ‌گویی سریع، زمینه تولید محصولات و خدمات آموزشی متنوع و متناسب با نیاز دانش‌آموزان را فراهم می‌سازند. از این منظر، توسعه فناوری و مدیریت راهبردی دانش، دو رکن اصلی در شکل‌دهی به الگوهای رهبری کارآفرینانه در مدارس متوسطه به‌شمار می‌روند (نفیس و محمد کاظمی، ۲۰۲۴).

با وجود تحقیقات گسترده در زمینه مهارت‌آموزی و آموزش کارآفرینی در دوره متوسطه، همچنان خلأهای پژوهشی قابل توجهی در این حوزه وجود دارد. اگرچه تأثیرات مثبت مهارت‌آموزی بر توسعه توانایی‌های فردی و اجتماعی دانش‌آموزان و اهمیت آموزش کارآفرینی برای تقویت تفکر خلاق، نوآوری و مهارت‌های عملی به خوبی شناخته شده‌اند، اما جنبه‌های ادغام مدیریت راهبردی دانش در فرایند آموزش کارآفرینی کمتر مورد توجه قرار گرفته است. به‌ویژه، چگونگی ایجاد پیوند میان مدیریت دانش و توسعه مهارت‌های کارآفرینانه در مدارس متوسطه، و نقش این ادغام در آماده‌سازی دانش‌آموزان برای مواجهه با چالش‌های زندگی حرفه‌ای و اجتماعی، نیازمند بررسی عمیق‌تری است. همچنین، تحقیقات محدودی به شناسایی تأثیر محیط آموزشی تعاملی مبتنی بر مدیریت دانش بر رشد هویت شخصی و حرفه‌ای دانش‌آموزان پرداخته‌اند. از این رو، پژوهش‌های بیشتری برای درک بهتر سازوکارهای استفاده از مدیریت دانش در توسعه رهبری کارآفرینانه و اثرات آن بر اشتغال‌زایی و توسعه اقتصادی در آینده ضروری به نظر می‌رسد. لذا پژوهش حاضر با هدف شناسایی ابعاد و مولفه‌های مدل رهبری کارآفرینانه با رویکرد مدیریت راهبردی دانش در دوره متوسطه، در پی پاسخ به این سوال است که: ابعاد و مولفه‌های مدل رهبری کارآفرینانه با رویکرد مدیریت راهبردی دانش در دوره متوسطه کدامند؟

روش‌شناسی

برای پاسخ به سوالات اولیه تحقیق، از روش مطالعه اسنادی به شیوه مرور نظام‌مند استفاده شد. مرور نظام‌مند به پژوهشگران این امکان را می‌دهد که با دقت و دانش بیشتری به مسائل پژوهشی نزدیک شده و تحلیل‌های دقیق‌تری ارائه دهند. هدف از به‌کارگیری این روش، جمع‌آوری، ارزیابی و ادغام تمام شواهد پژوهشی مرتبط و باکیفیت به منظور پاسخ به یک سوال خاص است (لیبرتی و ترایکو^۲، ۲۰۱۲). در گام اول سوال پژوهشی تعیین و به انعقاد پروتکل، جستجو و انتخاب متون پرداخته شد. انتخاب مقالات بر اساس دستورالعمل پریسما انجام شد (موهر^۳ و همکاران، ۲۰۰۹). بر اساس اهداف این تحقیق، پایگاه‌های علمی مطرح^۴ شامل ایسکو^۵، اریک^۶، اسکوپوس^۷ و وب آف ساینس^۸ جستجو شد. کلیدواژه‌های مرتبط با رهبری کارآفرینانه با رویکرد مدیریت راهبردی دانش جهت جستجوی مقالات فارسی و انگلیسی در جدول ۱ ارائه شده است. متن جستجوی بولتن بر اساس کلیدواژه‌های مترادف برای دو مفهوم ذکر شده به صورت زیر بود:

1. Entrepreneurial Leadership Model AND Strategic Knowledge Management AND Secondary Education

¹ Wing

² Liberati and Taricco

³ Moher

⁴ Leading

⁵ EBSCO

⁶ ERIC

⁷ Scopus

⁸ Web of Science

2. (Entrepreneurial Leadership Model OR Educational Leadership) AND (Strategic Knowledge Management OR Knowledge Management) AND (Secondary Education OR Secondary Education)

3. Entrepreneurial Leadership Model AND (Criteria OR Indicators) AND Strategic Knowledge Management AND Secondary Education

4. (Criteria AND Entrepreneurial Leadership Model) OR (Indicators AND Strategic Knowledge Management) AND Secondary Education

جستجوی الکترونیکی در پایگاه‌های داده از سال ۲۰۱۲ تا ۲۰۲۴ انجام شد. دو پژوهشگر به‌طور مستقل این جستجو را انجام دادند. اقدامات جامعی مانند مشاوره با کارشناسان، بررسی منابع مقالات، کتاب‌ها و پایان‌نامه‌ها، و استفاده از تجربیات نویسندگان برجسته برای یافتن تحقیقات مرتبط به‌کار گرفته شد. در مرحله بعد، مقالات یافته‌شده با دقت پایش و بازنگری شدند. از میان ۵۰۱ مقاله اولیه، پس از حذف موارد تکراری و نامرتب، ۳۹ مقاله برای ارزیابی دقیق‌تر انتخاب شد. در نهایت، با تمرکز بر مقالات مرتبط با ابعاد و ویژگی‌های کارآفرینی مبتنی بر مدیریت دانش، تعداد مقالات به ۲۲ مورد کاهش یافت که در جدول ۱ ارائه شده‌اند. این فرآیند غربالگری دقیق، ارتباط بالایی منابع نهایی با موضوع پژوهش را تضمین کرد. مقالات منتخب در جدول ۱ ارائه شده‌اند.

جدول ۱. خلاصه مقالات منتخب پژوهش

ردیف	عنوان مقاله	نام نویسنده و سال	جامعه
۱	رهبری کارآفرینانه و ارتباط آن با برتری سازمانی در مدارس دولتی در دمام	Al-Shahrani, & Al-Dhuwaih (2024)	۱۴۹ مدیر مدرسه زن در مدارس دولتی در دمام
۲	مدیریت دانش و توسعه مهارت‌های کارآفرینی در بین دانش‌آموزان مؤسسات فنی و حرفه‌ای در لاگوس، نیجریه	Anumnu(2023)	۱۵۰ دانش‌آموز سال آخر در سه مؤسسه فنی و حرفه‌ای در لاگوس، نیجریه
۳	پذیرش مدیریت دانش برای کارآفرینی	Kammani(2023)	-
۴	توسعه رهبری کارآفرینانه در تیم‌ها: یک مدل مفهومی	Ahmed & Harrison(2022)	اسناد مرتبط با مدل‌های رهبری کارآفرینانه
۵	فرهنگ کارآفرینی در مؤسسات آموزشی: یک مرور موضوعی	Al-Lawati, Abdul Kohar & Suleiman(2022)	مقالات علمی منتشرشده بین ۲۰۰۳ تا ۲۰۲۱ در پایگاه‌های اطلاعاتی
۶	مدیریت دانش در آموزش کارآفرینی به عنوان پایه‌ای برای توسعه کسب‌وکار خلاق	Frolova, Alwaely, & Nikishin (2021)	برنامه‌های تحصیلی در سه مؤسسه آموزش
۷	رهبری کارآفرینانه در مدارس: پیوند خلاقیت با مسئولیت‌پذیری	Brauckmann-Sajkiewicz & Pashiardis (2020)	مطالعات بین‌المللی در حوزه کارآفرینی و رهبری کارآفرینی مدارس
۸	مدیریت دانش و کارآفرینی	Audretsch, Belitski, Caiazza & Lehmann(2020)	مطالعات و اسناد صورت گرفته
۹	رابطه بین مدیریت دانش و رهبری: نقشه‌برداری از زمینه و ارائه مسیرهای تحقیقاتی آینده	Pellegrini, Ciampi, Marzi & Orlando(2020)	۴۸۸ مقاله بررسی شده در زمینه مدیریت دانش و رهبری که از سال ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۸ منتشر شده‌اند
۱۰	مدل‌های رهبری کارآفرینانه در قرن ۲۱ برای آموزش‌های حرفه‌ای	Arifin & Gunawan 2020)	منابع، اسناد و پژوهش‌های بین‌المللی
۱۱	مدل ارتباطی کارآفرینی و مدیریت دانش به سوی نوآوری، پیاده‌سازی استراتژی و بهبود عملکرد مدارس شبانه‌روزی اسلامی	Rofiaty(2019)	مدیران مدارس شبانه‌روزی اسلامی، معلمان و نمایندگان کارکنان در فرآیند تصمیم‌گیری استراتژیک

مدیران ۱۰ مدرسه با عملکرد بالا در استان گوتنگ، آفریقای جنوبی	de la Rey(2018)	نقش رهبری کارآفرینانه مدیران مدارس در مدارس با عملکرد بالا	۱۲
۳۵۸ معلم در مدارس متوسطه ایالت زامبارا، نیجریه	Pihie, Dahiru, Basri & Hassan(2018)	رابطه بین رهبری کارآفرینانه و اثربخشی مدرسه در مدارس متوسطه	۱۳
مدرسه هیپ وو هنگ کنگ	Chu (2016)	رهبری مدیریت دانش در یک مدرسه دبیرستانی	۱۴
مدارس متوسطه در مالزی	Dahiru & Lope Pihie(2016)	مدل سازی رهبری کارآفرینانه برای اثربخشی مدارس	۱۵
موسسات آموزشی	Entezari(2015)	ساخت اکوسیستم های کارآفرینی مبتنی بر دانش: مورد ایران	۱۶
۲۹۴ معلم دبیرستان در ایالت سلانگور، مالزی	Lope Pihie, Asimiran & Bagheri (2014)	رهبری کارآفرینانه و نوآوری در مدارس	۱۷
620 معلم مدارس فنی و حرفه ای شهر شیراز	(2024) Majouni & Nasiri	بررسی رابطه رهبری کارآفرینانه با خلاقیت تیمی بواسطه نقش میانجی اشتراک دانش	۱۸
هنرستان های فعال در زمینه کارآفرینی در شهر مشهد	Karimpour Ahmadi, Ghoroneh & Ahancheyan (2023)	الزامات رهبری کارآفرینانه در هنرستان های شهر مشهد	۱۹
مدارس متوسطه دوم استان مازندران	MirzaAghaei Sarhamami (2023)		۲۰
مدیران مدارس و کارشناسان آموزش و پرورش شهر سنندج	Vakili (2024)	چرایی و چگونگی رهبری کارآفرینانه در مدارس متوسطه: پژوهشی کیفی	۲۱
خبرگان دانشگاهی آشنا با کارآفرینی و علوم تربیتی، خبرگان تجربی فعال در حوزه آموزش کارآفرینی	Fahri (2018)	شناسایی ویژگی های رهبری کارآفرینانه در مدیریت مدارس متوسطه شهر سنندج	۲۲

در گام بعدی برای انجام داده کاوی منسجم ابتدا از نظرات کارشناسان حوزه رهبری کارآفرینانه و مدیریت دانش استفاده شد و یک مرور جامع از منابع علمی مرتبط شامل مقالات، پایان نامه ها و کتب انجام گردید. سپس برای ارزیابی پایایی کدگذاری ها از ضریب کاپای کوهن استفاده شد که مقدار ۰.۸۵ توافقی میان کدگذاران را نشان داد. داده ها با روش تحلیل محتوا و مقوله بندی بررسی شدند و ارتباطات میان ابعاد مختلف رهبری کارآفرینانه و مدیریت راهبردی دانش شناسایی شد. یافته ها نشان داد که مدیریت دانش می تواند به تقویت رهبری کارآفرینانه و توانمندی های دانش آموزان در دوره متوسطه برای مواجهه با چالش های آینده کمک کند.

یافته ها

سوال پژوهش به بررسی ابعاد و مولفه های مدل رهبری کارآفرینانه با رویکرد مدیریت راهبردی دانش در دوره متوسطه پرداخته است. برای پاسخگویی به این سوال از روش سیستماتیک و بررسی ۲۲ سند مرتبط استفاده شد. تحلیل داده ها با روش تحلیل مضمون انجام گرفت که شامل دو مرحله کدگذاری و تجزیه و تحلیل موضوعات بود. ابتدا داده ها کدگذاری شدند و سپس کدهای مشابه به مفاهیم اولیه تبدیل شدند. در مرحله بعد، کدها در سطوح بالاتر دسته بندی و بازنگری شدند تا ابعاد اصلی شناسایی شوند. در نهایت، ۷ بعد، ۱۹ مولفه و ۷۴ کد مفهومی شناسایی و در جدول ارائه گردید.

جدول ۲: نتایج مربوط ابعاد و مولفه های مدل رهبری کارآفرینانه با رویکرد مدیریت راهبردی دانش در دوره متوسطه

ابعاد	مولفه ها	کدهای اولیه
اکو سیستم کارآفرینی	پرورش فرهنگ اشتراک و اعتماد	<ul style="list-style-type: none"> ▪ اشتراک دانش بین افراد. ▪ تقویت اعتماد بین افراد. ▪ ایجاد فضای مشارکت و همکاری میان تمامی اعضای تیم. ▪ تشویق به انعطاف پذیری در انجام وظایف و نقش ها.
	رهبری استراتژیک	<ul style="list-style-type: none"> ▪ توانایی برنامه ریزی بلندمدت. ▪ پیش بینی نیازهای آینده در مدارس. ▪ توانایی مدرسه در دستیابی به اهداف آموزشی. ▪ داشتن یک چشم انداز روشن برای آینده. ▪ پیش بینی تغییرات محیطی ▪ استفاده از خط مشی های برون مدرسه ای. ▪ ایجاد تحولات در مدرسه.
	توسعه منابع	<ul style="list-style-type: none"> ▪ مدیریت و توسعه منابع انسانی در داخل مدرسه. ▪ مدیریت و توسعه منابع فیزیکی در داخل مدرسه. ▪ همکاری با منابع بیرون از مدرسه.
دانش کارآفرینانه	کنشگری اجتماعی	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ایجاد تغییرات اجتماعی در مدرسه. ▪ فعالیت های اجتماعی. ▪ مشارکت در پروژه های اجتماعی.
	تجاری سازی دانش	<ul style="list-style-type: none"> ▪ همکاری های دانشگاهی-صنعتی جهت انتقال دانش و فناوری. ▪ ایجاد پروژه های تحقیقاتی. ▪ عقد قراردادهای تحقیق و توسعه. ▪ افزایش تعداد استارت آپ ها و پروژه های نوآورانه. ▪ تجاری نمودن ایده ها.
	برنامه های آموزشی درون مدرسه ای	<ul style="list-style-type: none"> ▪ افزایش پروژه های تحقیقاتی در سطح مدرسه. ▪ برگزاری کارگاه های آموزشی کارآفرینی. ▪ دعوت از متخصصان و کارآفرینان برای حضور در مدرسه. ▪ بازدید میدانی از صنایع خرد و کوچک. ▪ حضور استارت آپ ها در بین فراگیر.
	ارتباط حرفه ای	<ul style="list-style-type: none"> ▪ برقراری ارتباط با کارآفرینان به عنوان مربی. ▪ ایجاد ارتباطات مؤثر میان دانش آموزان و کارآفرینان در دوران تحصیل. ▪ تداوم ارتباط با کارآفرینان پس از فراغت از تحصیل. ▪ تقویت ارتباطات و همکاری با ذینفعان داخل مدرسه. ▪ تقویت ارتباطات و همکاری با ذینفعان خارج مدرسه. ▪ تعامل با جوامع محلی، صنایع و سایر نهادها.
فرهنگ نوآورانه در مدرسه	فناوری های پشتیبان دانش	<ul style="list-style-type: none"> ▪ استفاده از زیرساخت های اطلاعاتی برای مدیریت. ▪ دانش ارتباط قوی بین زیرساخت های فناوری. ▪ اطلاعات و فرآیندهای مدیریت دانش.
	مدیریت منابع دانش	<ul style="list-style-type: none"> ▪ انتقال دانش در سطوح مختلف. ▪ سرمایه گذاری در دانش.
	ساخت چشم انداز دانش	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ایجاد و پیشبرد چشم اندازها برای مدرسه. ▪ ساخت نقشه دانش. ▪ ترکیب دانش موجود با اطلاعات جدید.
	نوآوری در آموزش	<ul style="list-style-type: none"> ▪ بهره گیری از روش ها و استراتژی های نوآورانه برای تدریس. ▪ استفاده از روش های نوین یادگیری.
	پذیرش فناوری های نوین	<ul style="list-style-type: none"> ▪ استفاده از فناوری های روز در مدرسه. ▪ استفاده از ابزارهای دیجیتالی در فرایندهای مدرسه. ▪ ارتقاء مهارت ها و دانش در زمینه فناوری.
	تصمیم گیری خلاق	<ul style="list-style-type: none"> ▪ علاقه به حل مسائل جدید. ▪ خلاقیت فردی. ▪ داشتن تفکر نوآورانه. ▪ ارائه راه حل های خلاقانه برای مسائل پیچیده.

یادگیری سازمانی	یادگیری تعاملی	<ul style="list-style-type: none"> ▪ یادگیری از طریق مشاهده عملکرد و رفتار دیگر اعضای تیم. ▪ یادگیری از طریق تعاملات واقعی. ▪ یادگیری بر اساس تجربیات در محیط‌های گروهی. ▪ یادگیری جمعی که از تعامل و همکاری اعضای تیم برای توسعه مهارت‌های رهبری استفاده می‌کند. ▪ ایجاد یک محیط منظم و امن برای یادگیری.
	فرصت‌سازی یادگیری	<ul style="list-style-type: none"> ▪ فرآیند خودمدیریتی در یادگیری که شامل تنظیم اهداف و ارزیابی پیشرفت‌ها می‌شود. ▪ مشارکت در ایجاد فرصت‌های یادگیری. ▪ تقویت یادگیری فناورانه.
مدیریت ریسک‌ها	فرصت‌آفرینی	<ul style="list-style-type: none"> ▪ جستجو برای فرصت‌های جدید ▪ تبدیل منابع محدود به فرصت‌های جدید. ▪ ایجاد ایده‌های نوآورانه در فرآیندهای آموزشی. ▪ تشویق و پذیرش هر گونه نوآوری. ▪ شناسایی و استفاده از فرصت‌ها برای بهبود عملکرد مدرسه
	چالش‌پذیری	<ul style="list-style-type: none"> ▪ آمادگی برای پذیرش تغییرات. ▪ مواجهه با چالش‌های جدید. ▪ پذیرش ریسک‌های حساب‌شده. ▪ ایجاد محیطی برای آزمایش ایده‌های جدید. ▪ اقدام در شرایط خاص و نامطمئن.
رهبری مالی	رهبری در بازار کار	<ul style="list-style-type: none"> ▪ شناسایی و بهره‌برداری از فرصت‌های جدید در بازار. ▪ ایجاد راه‌حل‌های نوین در دنیای کار. ▪ بررسی عملکرد بازار در مشاغل مختلف.
	سواد مالی	<ul style="list-style-type: none"> ▪ استفاده مؤثر از منابع اقتصادی. ▪ مدیریت منابع مالی به‌طور مؤثر. ▪ توانایی مدیریت مالی در سطح فردی و سازمانی. ▪ برنامه‌های آموزشی مالی برای دانش‌آموزان و کارکنان.

بر مبنای نتایج بدست آمده در جدول ۴-۱، ابعاد رهبری کارآفرینانه با رویکرد مدیریت راهبردی دانش در دوره متوسطه شامل ۷ بعد «اکوسیستم کارآفرینی»، «دانش کارآفرینانه»، «شبکه‌سازی دانش»، «فرهنگ نوآورانه در مدرسه»، «یادگیری سازمانی»، «مدیریت ریسک‌ها» و «رهبری مالی» می‌باشند.

اکوسیستم کارآفرینی: به مجموعه‌ای از عوامل، نهادها و بازیگران اشاره دارد که به شکل‌گیری و رشد کسب‌وکارها کمک می‌کنند. در واقع، اکوسیستم کارآفرینی محیطی را فراهم می‌آورد که در آن تلاش‌های کارآفرینانه تشویق می‌شود و عوامل مختلفی مانند فرهنگ، سیاست‌ها، منابع انسانی و مالی، و زیرساخت‌های فناوری در این فرآیند نقش دارند. این اکوسیستم به عنوان یک شبکه پویا عمل می‌کند که در آن تعاملات بین عناصر مختلف می‌تواند منجر به نوآوری، رشد بهره‌وری و اشتغال در یک منطقه خاص شود. در بعد «اکوسیستم کارآفرینی»، چهار مولفه اصلی به شرح ذیل شناسایی شده‌اند:

- نخستین مولفه، «پرورش فرهنگ اشتراک و اعتماد» است که شامل چهار کد مفهومی می‌باشد. این کدها به مواردی مانند «اشتراک دانش بین افراد»، «تقویت اعتماد» و «ایجاد فضای همکاری میان اعضای تیم» اشاره دارند.
- دومین مولفه، «رهبری استراتژیک» است که با ۷ کد مفهومی است و به مواردی از قبیل «توانایی برنامه‌ریزی بلندمدت»، «پیش‌بینی نیازهای آینده» و «ایجاد تحولات در مدرسه» می‌پردازد.
- سومین مولفه، «توسعه منابع» است که شامل ۳ کد مفهومی مرتبط با مواردی از جمله «مدیریت منابع انسانی» و «فیزیکی در داخل مدرسه» و «همکاری با منابع بیرون از آن» است.
- آخرین مولفه در این بعد، «کنشگری اجتماعی» است که به مواردی مانند «ایجاد تغییرات اجتماعی» و «مشارکت در پروژه‌های اجتماعی» اشاره دارد و شامل ۳ کد مفهومی است.

دانش کارآفرینانه: دانش کارآفرینانه به مجموعه‌ای از مهارت‌ها، دانش‌ها و توانمندی‌ها گفته می‌شود که به افراد کمک می‌کند تا فرصت‌های تجاری را شناسایی و از آن‌ها بهره‌برداری کنند. این نوع دانش برای راه‌اندازی و موفقیت در کسب و کار ضروری است. برخلاف کارآفرینی سنتی که بیشتر بر سود مالی تمرکز دارد، دانش کارآفرینانه بر تحقق فرصت‌ها برای بهبود تولید و بازده تأکید می‌کند. بر اساس نتایج بدست آمده در بعد «دانش کارآفرینانه»، دو مولفه اصلی به شرح ذیل وجود دارد:

- اولین مولفه «تجاری سازی دانش» است که شامل ۵ کد مفهومی مرتبط با مواردی از قبیل «همکاری های دانشگاهی-صنعتی»، «ایجاد پروژه های تحقیقاتی» و «تجاری نمودن ایده ها» می باشد.
  - دومین مولفه «برنامه های آموزشی درون مدرسه ای» است که نیز شامل ۵ کد مفهومی بوده و به مواردی همچون «برگزاری کارگاه های آموزشی کارآفرینی» و «دعوت از متخصصان برای حضور در مدرسه» پرداخته می شود.
  - شبکه سازی دانش: به فرآیند ایجاد و تقویت ارتباطات مؤثر بین افراد و سازمان ها برای تبادل اطلاعات، تجربیات و دانش اشاره دارد. این مفهوم به عنوان یک ابزار کلیدی در بهبود همکاری، یادگیری و نوآوری در محیط های کاری و آموزشی شناخته می شود. بر مبنای نتایج مستخرج در این پژوهش، بعد «شبکه سازی دانش» شامل چهار مولفه اصلی به شرح زیر است:
  - نخستین مولفه «ارتباط حرفه ای» است که با ۶ کد مفهومی به مواردی همچون «برقراری ارتباط با کارآفرینان به عنوان مربی»، «ایجاد ارتباطات مؤثر میان دانش آموزان و کارآفرینان» اشاره دارد.
  - دومین مولفه «فناوری های پشتیبان دانش» است که شامل ۳ کد مفهومی مرتبط با مواردی از قبیل «استفاده از زیرساخت های اطلاعاتی برای مدیریت دانش» می باشد.
  - سومین مولفه «مدیریت منابع دانش» است که شامل ۲ کد مربوط به مواردی مانند «انتقال دانش در سطوح مختلف» و «سرمایه گذاری در دانش» می باشد.
  - آخرین مولفه «ساخت چشم انداز دانش» است که با ۳ کد مفهومی به مواردی از جمله «ایجاد چشم اندازها برای مدرسه» و «ترکیب دانش موجود با اطلاعات جدید» پرداخته می شود.
- فرهنگ نوآورانه در مدرسه: فرهنگ نوآورانه در مدرسه به محیطی اطلاق می شود که در آن افراد (دانش آموزان، معلمان و کادر مدرسه) تشویق می شوند تا ایده های جدید و خلاقانه را در فرآیندهای آموزشی، یادگیری و مدیریت مدرسه به کار بگیرند. در چنین فرهنگی، از روش ها و استراتژی های نوآورانه برای تدریس، استفاده از فناوری های جدید، حل مسائل آموزشی و ایجاد تغییرات مثبت در مدرسه حمایت می شود. همچنین، پذیرش ریسک و آزمایش ایده های نو در فضای امن مدرسه، به تقویت نوآوری و بهبود کیفیت آموزشی منجر می شود. در بعد «فرهنگ نوآورانه در مدرسه» سه مولفه اصلی شناسایی طبق توضیحات زیر شده اند:
- نخستین مولفه «نوآوری در آموزش» است که شامل ۲ کد مفهومی مرتبط با «روش ها و استراتژی های نوآورانه برای تدریس» می باشد.
  - دومین مولفه نیز «پذیرش فناوری های نوین» است که شامل ۳ کد مرتبط با مباحثی همچون «استفاده از فناوری های روز در مدرسه» و «ارتقاء مهارت ها» می باشد.
  - آخرین مولفه «تصمیم گیری خلاق» است که با ۴ کد به مواردی از قبیل «علاقه به حل مسائل جدید» و «ارائه راه حل های خلاقانه» پرداخته می شود.
- یادگیری سازمانی: به فرآیندهایی اطلاق می شود که در آن یک سازمان به طور مداوم دانش و مهارت های جدیدی را به دست می آورد، آن ها را به اشتراک می گذارد و به کار می گیرد تا عملکرد خود را بهبود بخشد. این فرایند شامل یادگیری فردی اعضای سازمان، به اشتراک گذاری تجربیات و دانش در سطح گروهی و سازمانی، و ایجاد محیطی است که در آن نوآوری و سازگاری با تغییرات محیطی تسهیل شود. هدف از یادگیری سازمانی افزایش توانمندی ها، حل مسائل پیچیده و ارتقای اثربخشی سازمان است. بر مبنای نتایج بدست آمده در بعد «یادگیری سازمانی»، دو مولفه اصلی به شرح ذیل وجود دارد:
- اولین مولفه «یادگیری تعاملی» است که شامل ۵ کد مفهومی مرتبط با مباحثی همچون «یادگیری از طریق مشاهده عملکرد دیگر اعضای تیم» می باشد.
  - دومین مولفه «فرصت سازی یادگیری» است که دارای ۳ کد مربوط به مواردی مانند «فرآیند خودمدیریتی در یادگیری و تقویت یادگیری فناوری» می باشد.
- مدیریت ریسک ها: به فرایند شناسایی و مدیریت ریسک ها در مسیر راه اندازی و رشد کسب و کارهای نوآورانه و کارآفرینی گفته می شود. در رهبری کارآفرینانه، مدیران و رهبران کارآفرین باید قادر باشند ریسک های موجود در فرآیندهای مختلف کسب و کار را

شناسایی کرده و تصمیمات مناسبی برای کاهش آن‌ها یا بهره‌برداری از فرصت‌های جدید اتخاذ کنند. در بعد «مدیریت ریسک‌ها» دو مولفه اصلی شناسایی شده‌اند:

- نخستین مولفه «فرصت‌آفرینی» است که شامل ۵ کد مربوط به مواردی همچون «جستجو برای فرصت‌های جدید و تبدیل منابع محدود به فرصت‌های جدید» می‌باشد.
  - دومین مولفه «چالش‌پذیری» است که دارای ۴ کد مرتبط با مواردی مانند «آمادگی برای پذیرش تغییرات و مواجهه با چالش‌های جدید» است.
- رهبری مالی: رهبری مالی به عنوان یک فرآیند استراتژیک، شامل هدایت و مدیریت منابع مالی سازمان به گونه‌ای است که نه تنها سلامت مالی را تضمین کند، بلکه به رشد پایدار و موفقیت در بازار کار نیز کمک نماید. این نوع رهبری به مدیران مالی این امکان را می‌دهد که با تحلیل دقیق داده‌های مالی، فرصت‌های سرمایه‌گذاری را شناسایی کرده و ریسک‌های مرتبط با تصمیمات مالی را به حداقل برسانند. بر مبنای نتایج بدست آمده بعد «رهبری مالی» شامل دو مولفه اصلی به شرح ذیل است:
- اولین مولفه «رهبری در بازار کار» است که دارای ۳ کد مربوط به مواردی همچون «شناسایی فرصت‌های جدید در بازار» می‌باشد.
  - دومین مولفه نیز «سواد مالی» است که شامل ۴ کد مرتبط با «استفاده مؤثر از منابع اقتصادی و مدیریت مالی» می‌شود.

جدول ۳: نتایج کلی ابعاد رهبری کارآفرینانه با رویکرد مدیریت راهبردی دانش

ابعاد	تعداد مؤلفه	تعداد کدهای مفهومی
اکو سیستم کارآفرینی	۴	۱۷
دانش کارآفرینانه	۲	۱۰
شبکه سازی دانش	۴	۱۴
فرهنگ نوآورانه در مدرسه	۳	۹
یادگیری سازمانی	۲	۸
مدیریت ریسک ها	۲	۹
رهبری مالی	۲	۷
جمع	۱۹	۷۴

شکل ۱: نتایج کلی ابعاد رهبری کارآفرینانه با رویکرد مدیریت راهبردی دانش

نتیجه گیری و خلاصه یافته ها:

این پژوهش با هدف برر سی ابعاد و مولفه های مدل رهبری کارآفرینانه با رویکرد مدیریت راهبردی دانش در دوره متوسطه انجام شد. برای پاسخگویی به سوال پژوهش از روش سیستماتیک و بررسی ۲۲ سند مرتبط استفاده شد و تحلیل داده ها با روش تحلیل مضمون صورت گرفت. در نهایت، ۷ بعد اصلی شامل «اکوسیستم کارآفرینی»، «دانش کارآفرینانه»، «شبکه سازی دانش»، «فرهنگ نوآورانه در مدرسه»، «یادگیری سازمانی»، «مدیریت ریسک ها»، و «رهبری مالی» شناسایی شدند. این ابعاد به همراه مولفه های مربوط به هر کدام، به درک عمیق تری از رهبری کارآفرینانه در زمینه مدیریت راهبردی دانش در آموزش و پرورش می پردازند.

خلاصه یافته ها

نتایج این پژوهش نشان داد که هر یک از ابعاد رهبری کارآفرینانه با رویکرد مدیریت راهبردی دانش در مدارس، مؤلفه های خاصی را در خود جای داده است. در بُعد «اکوسیستم کارآفرینی»، مؤلفه هایی مانند «پرورش فرهنگ اشتراک و اعتماد»، «رهبری استراتژیک»، «توسعه منابع» و «کنشگری اجتماعی» شناسایی شد که هر یک از آنها نقش مهمی در ایجاد و تقویت جو کارآفرینانه در مدارس ایفا می کنند. در بُعد «دانش کارآفرینانه»، مؤلفه های «تجاری سازی دانش» و «برنامه های آموزشی درون مدرسه ای» به چشم می خوردند که نشان دهنده اهمیت به کارگیری دانش برای ایجاد فرصت های کارآفرینی و راه اندازی پروژه های تحقیقاتی هستند. در بُعد «شبکه سازی دانش»، مؤلفه هایی چون «ارتباط حرفه ای»، «فناوری های پشتیبان دانش» و «ساخت چشم انداز دانش» مشخص شدند که نشان دهنده نیاز به تقویت ارتباطات و همکاری های مؤثر میان افراد و سازمان ها برای بهبود فرایندهای یادگیری و نوآوری است. همچنین، در بُعد «فرهنگ نوآورانه در مدرسه»، مؤلفه هایی مانند «نوآوری در آموزش»، «پذیرش فناوری های نوین» و «تصمیم گیری خلاق» شناسایی شدند که بر اهمیت پذیرش فناوری ها و استراتژی های نوآورانه برای بهبود کیفیت آموزشی تأکید دارند.

در نهایت، ابعاد «یادگیری سازمانی»، «مدیریت ریسک ها» و «رهبری مالی» به ترتیب مؤلفه های مربوط به تقویت فرایندهای یادگیری، شناسایی فرصت ها و چالش های کارآفرینی، و مدیریت منابع مالی را معرفی کردند.

یافته های این پژوهش با نتایج مطالعات قبلی هم راستا هستند. به عنوان مثال، نتایج تحقیقاتی همچون پژوهش های برگین و همکاران (۲۰۲۰) و محمود (۲۰۲۲) نشان داده اند که ایجاد یک اکوسیستم کارآفرینی، با پرورش فرهنگ اشتراک و اعتماد و تقویت رهبری استراتژیک، موجب تسهیل فرایندهای کارآفرینی و نوآوری در مدارس و محیط های آموزشی می شود. همچنین، در مورد «شبکه سازی دانش»، یافته های پژوهش حاضر با نتایج تحقیقاتی نظیر مطالعات مالیاری و بایاس (۲۰۲۲) و اسلام و همکاران (۲۰۲۲) تطابق دارد که بر اهمیت ایجاد روابط حرفه ای و استفاده از فناوری های پشتیبانی دانش تأکید دارند.

در بُعد «دانش کارآفرینانه»، نتایج این پژوهش مشابه با مطالعاتی است که نشان داده اند ارتقای برنامه های آموزشی کارآفرینی در داخل مدارس و تشویق به تجاری سازی دانش می تواند به افزایش توانمندی های کارآفرینانه ی دانش آموزان و معلمان کمک کند (محمد کاظمی و همکاران، ۱۴۰۰؛ کوارچنی و همکاران، ۲۰۲۲). همچنین، در زمینه «یادگیری سازمانی»، نتایج این پژوهش مشابه با پژوهش های جمالی و همکاران (۲۰۱۸) است که ابراز می دارند سازمان ها برای رسیدن به اثربخشی باید به درک فرصت های کارآفرینانه توجه داشته باشند.

تبیین یافته های این پژوهش بر اساس مطالعات قبلی می تواند نگاهی عمیق تر به ابعاد و مؤلفه های مدل رهبری کارآفرینانه با رویکرد مدیریت راهبردی دانش در دوره ی متوسطه ارائه دهد. نتایج این پژوهش به طور خاص در هفت بُعد مختلف شناسایی شدند که همگی با مبانی نظری و تجربی موجود در حوزه ی رهبری کارآفرینانه و مدیریت دانش هم راستا هستند.

یکی از ابعاد اصلی این پژوهش، «اکوسیستم کارآفرینی» است که به مجموعه ای از عوامل، نهادها و بازیگران اشاره دارد که در فرایند کارآفرینی تأثیرگذار هستند. پژوهش های گذشته، همچون مطالعات وینگ (۲۰۱۶) و آقامحمدی (۱۳۹۹)، نشان داده اند که اکوسیستم کارآفرینی نه تنها شامل منابع انسانی و مالی، بلکه فرهنگ اشتراک و اعتماد را نیز در بر می گیرد. در پژوهش حاضر نیز

بر مؤلفه‌هایی مانند «پرورش فرهنگ اشتراک و اعتماد» و «رهبری استراتژیک» در این بُعد تأکید شده است که به‌ویژه در ایجاد فضای همکاری میان معلمان، دانش‌آموزان و دیگر اعضای جامعه‌ی آموزشی مؤثر هستند.

«دانش کارآفرینانه» بعد دیگری است که نتایج پژوهش نشان می‌دهد در آن دو مؤلفه‌ی اصلی شناسایی شده‌اند: «تجاری‌سازی دانش» و «برنامه‌های آموزشی درون‌مدرسه‌ای». این یافته‌ها با مطالعات طهماسبی و همکاران (۱۴۰۰) و نفیس و محمدکاظمی (۲۰۲۴) هم‌خوانی دارد که بر لزوم تجاری‌سازی دانش و استفاده از آن در فرایندهای آموزشی به‌منظور ایجاد فرصت‌های کارآفرینی تأکید دارند. همچنین، اهمیت برگزاری کارگاه‌های آموزشی کارآفرینی و دعوت از متخصصان برای تدریس، به‌منظور ارتقاء سطح آگاهی و دانش کارآفرینانه در مدارس، در پژوهش‌های محمود (۲۰۲۲) نیز مورد اشاره قرار گرفته است.

بعد «شبکه‌سازی دانش»، که شامل مؤلفه‌هایی مانند «ارتباط حرفه‌ای» و «فناوری‌های پشتیبان دانش» است، نیز یافته‌های پژوهش حاضر را تأیید می‌کند. مطالعات احمدی و همکاران (۱۳۹۶) و اسلام و همکاران (۲۰۲۲) نشان داده‌اند که ایجاد شبکه‌های حرفه‌ای و استفاده از فناوری‌های جدید برای تبادل اطلاعات و تجربیات میان افراد مختلف و کارآفرینان، به‌ویژه در محیط‌های آموزشی، به تقویت نوآوری و یادگیری کمک می‌کند. این یافته‌ها در پژوهش حاضر نیز به‌وضوح مشاهده می‌شود.

در بُعد «فرهنگ نوآورانه در مدرسه»، نتایج این پژوهش بر «نوآوری در آموزش»، «پذیرش فناوری‌های نوین» و «تصمیم‌گیری خلاق» تأکید دارند. این نتایج با پژوهش‌های انجام‌شده توسط کوراچنی و همکاران (۲۰۲۲) هم‌خوان است که نشان داده‌اند فرهنگ نوآورانه در مدارس به پذیرش ریسک، استفاده از فناوری‌های جدید، و همچنین بهبود کیفیت آموزشی منجر می‌شود. یادگیری سازمانی نیز یکی دیگر از ابعاد مهم است که نتایج این پژوهش در آن بر «یادگیری تعاملی» و «فرصت‌سازی یادگیری» تأکید دارند. این موضوع مشابه با نتایج پژوهش‌های پیشین، مانند مطالعه‌ی محمدکاظمی و همکاران (۲۰۱۳) و بل و بل (۲۰۲۰)، است که بر اهمیت آموزش مؤثر، یادگیری مداوم و تبادل تجربیات در سازمان‌ها و مدارس برای بهبود عملکرد تأکید دارند.

در بُعد «مدیریت ریسک‌ها»، یافته‌ها مشابه با مطالعات محمود (۲۰۲۲) است که نشان داده‌اند مدیران کارآفرین در مواجهه با چالش‌ها و فرصت‌ها باید قادر به شناسایی ریسک‌ها و اتخاذ تصمیمات هوشمندانه برای کاهش آن‌ها باشند. نهایتاً، در بُعد «رهبری مالی»، یافته‌ها به این نکته اشاره دارند که رهبری مالی به مدیریت منابع مالی به‌منظور رشد پایدار و موفقیت در بازار کمک می‌کند؛ موضوعی که با نتایج مطالعات جدی و همکاران (۱۴۰۲) هم‌خوان است.

وضعیت دانش موجود در حوزه‌ی رهبری کارآفرینانه با رویکرد مدیریت راهبردی دانش نشان می‌دهد که این مفهوم به‌طور گسترده در تحقیقات علمی مورد بررسی قرار گرفته و دارای مبانی نظری و تجربی متعددی است. یافته‌های پژوهش‌های پیشین نشان داده‌اند که ایجاد یک اکوسیستم کارآفرینی مؤثر، نیازمند ترکیبی از عوامل فرهنگی، سازمانی و مدیریتی است (برگین و همکاران، ۲۰۲۰؛ محمود، ۲۰۲۲؛ نفیس و محمدکاظمی، ۲۰۲۴).

بر اساس نتایج تحقیقات، پرورش فرهنگ اشتراک و اعتماد در کنار رهبری استراتژیک، یکی از مهم‌ترین پیش‌نیازهای موفقیت در توسعه‌ی محیط‌های آموزشی کارآفرینانه است. علاوه بر این، تجاری‌سازی دانش و برنامه‌های آموزشی درون‌مدرسه‌ای به‌عنوان عوامل کلیدی در دانش کارآفرینانه شناخته شده‌اند که به افزایش قابلیت‌های نوآورانه در دانش‌آموزان و معلمان کمک می‌کنند (جمالی و همکاران، ۲۰۱۸).

در مطالعات مرتبط، بر اهمیت شبکه‌سازی دانش از طریق توسعه‌ی ارتباطات حرفه‌ای و استفاده از فناوری‌های نوین نیز تأکید شده است (اسلام و همکاران، ۲۰۲۲؛ مالیباری و بایاس، ۲۰۲۲). این موضوع نشان‌دهنده‌ی اهمیت تعاملات علمی و حرفه‌ای برای ارتقاء یادگیری و نوآوری در محیط‌های آموزشی است.

علاوه بر این، تحقیقات گذشته به نقش فرهنگ نوآورانه در مدارس و پذیرش فناوری‌های جدید به‌عنوان عوامل کلیدی در افزایش کیفیت آموزشی اشاره دارند (کوراچنی و همکاران، ۲۰۲۲). تصمیم‌گیری خلاق و مدیریت ریسک از دیگر ابعاد مورد توجه در مطالعات علمی بوده‌اند که نشان می‌دهند مدیران و معلمان باید توانایی شناسایی فرصت‌ها و چالش‌های کارآفرینی را داشته باشند تا بتوانند محیطی پویا برای رشد استعدادهای دانش‌آموزان فراهم کنند (محمود، ۲۰۲۲).

یادگیری سازمانی نیز یکی دیگر از حوزه های مورد بررسی است که تحقیقات مختلف بر اهمیت آن در بهبود عملکرد سازمان های آموزشی تأکید دارند (بل و بل، ۲۰۲۰). یافته های پژوهش های اخیر، همچون مطالعه ی محمدکاظمی و همکاران (۱۴۰۰)، نشان داده اند که در سازمان هایی که فرایندهای یادگیری را در ساختار خود تقویت می کنند، چارچوب فعالیت های کارآفرینی توسعه و تقویت می گردد.

در نهایت، رهبری مالی به عنوان یک مؤلفه ی مهم در مدیریت منابع مالی در مدارس و سازمان های آموزشی مورد توجه قرار گرفته است که مطالعات جدی و همکاران (۱۴۰۲) نیز بر آن تأکید داشته اند.

به طور کلی، وضعیت دانش موجود نشان می دهد که مدیریت راهبردی دانش در مدارس، همراه با رهبری کارآفرینانه، می تواند به بهبود فرایندهای آموزشی، افزایش نوآوری و توسعه ی محیط های یادگیری پایدار کمک کند.

نتایج بررسی وضعیت دانش موجود نشان می دهد که رهبری کارآفرینانه با رویکرد مدیریت راهبردی دانش می تواند تأثیر قابل توجهی بر ارتقای محیط های آموزشی، توسعه ی نوآوری و بهبود کیفیت یادگیری داشته باشد. ایجاد یک اکوسیستم کارآفرینی کارآمد مستلزم تقویت فرهنگ اشتراک و اعتماد، توسعه ی رهبری استراتژیک، شبکه سازی دانش و پذیرش فناوری های نوین در مدارس است. همچنین، یادگیری سازمانی و مدیریت ریسک از عوامل کلیدی در بهبود تصمیم گیری و مواجهه با چالش های کارآفرینی در محیط های آموزشی به شمار می آیند.

با این حال، برای اجرای مؤثر این رویکرد، پیشنهاد می شود که برنامه های آموزشی کارآفرینی در مدارس با تأکید بر مهارت های عملی و کاربردی توسعه یابد. همچنین، برگزاری دوره های آموزشی ویژه برای معلمان و مدیران در زمینه ی مدیریت دانش و شبکه سازی حرفه ای می تواند نقش مهمی در بهبود اثربخشی این رویکرد داشته باشد.

پژوهش های آینده نیز می توانند با ارائه ی مدل های عملیاتی و بررسی تجربیات موفق جهانی، زمینه را برای پیاده سازی جامع تر رهبری کارآفرینانه در نظام های آموزشی فراهم سازند.

منابع

احمدی، آ.، محمدکاظمی، ر.، و محمدی الیاسی، ق. (۱۳۹۶). شناسایی شیوه های آموزش کارآفرینی در حیطه یادگیری عاطفی با رویکرد «آموزش از طریق تفریحات سالم». *فصلنامه علمی-پژوهشی توسعه کارآفرینی*، ۱۰(۲)، ۲۰۱-۲۲۰. <https://doi.org/10.22059/jed.2017.214928.651945>

آقامحمدی، ح. (۱۳۹۹). توسعه ویژگی های شخصیتی کارآفرینی: تحلیل محتوای کتاب کارگاه کارآفرینی و تولید دوره متوسطه نظری از منظر میزان انعکاس ویژگی های شخصیتی کارآفرینی. *راهبرد توسعه*، ۱۵(۷۵)، ۱۸۳-۲۰۴

جدی گرگری، ج.، محب زادگان، ی.، و عزیزی، م. (۱۴۰۲). شناسایی مؤلفه های مؤثر بر آموزش کارآفرینی دانش آموزان دوره دوم متوسطه (رویکرد کیفی). *راهبرد توسعه*، ۱۹(۷۶)، ۵۲-۷۴

خدابنده، م. (۱۴۰۱). مطالعه تطبیقی آموزش کارآفرینی دوره متوسطه در کشورهای منتخب و ارائه راهکارهایی برای نظام آموزشی ایران. *فصلنامه زیست بوم نوآوری*، ۱(۳).

طهماسبی، س.، جباری، م.، و نیازآذری، خ. (۱۴۰۰). ارائه الگوی هوش کارآفرینی در دانش آموزان دوره متوسطه منطقه غرب استان گلستان. *سبک زندگی اسلامی با محوریت سلامت*، ۴ <https://doi.org/10.22034/ijes.2021.526334.1011>

محمدکاظمی، ر.، طالبی، ک.، داوری، ع.، و دهقان نجم آبادی، ع. (۱۴۰۰). طراحی مدل توانمندسازی کسب و کارهای کوچک و متوسط دانش بنیان با رویکرد دیمتل. *فصلنامه انجمن علوم مدیریت ایران*، ۱۶(۶۱)، ۱-۱۶

نجاری مقدم، س.، باقری، م.، و ابوالعالی، م. (۱۴۰۲). اثربخشی آموزش تفکر انتقادی بر خلاقیت هیجانی و خودمدیریتی دانش آموزان دختر دوره متوسطه اول. *مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد* [doi: 10.22038/mjms.2023.70809.4203](https://doi.org/10.22038/mjms.2023.70809.4203)

- Ahmed, F., & Harrison, C. (2022). Entrepreneurial leadership development in teams: A conceptual model. *The International Journal of Entrepreneurship and Innovation*, 1, 12-26.
- Al-Lawati, E. H., Abdul Kohar, U. H., & Suleiman, E. S. (2022). Entrepreneurial culture in educational institutions: A scoping review. *Management*, 1997237.
- Al-Shahrani, N. M. Z., & Al-Dhuwaihi, A. (2024). Entrepreneurial leadership and its relationship with organizational excellence in government schools in Dammam. *Migration Letters*, 21(S11), 729-742.
- Anumnu, S. I. (2023). Knowledge management and development of entrepreneurial skills among students in vocational technical institutions in Lagos, Nigeria. *International Journal of Vocational Education and Training*, 6(2), 123-135.
- Arifin, M., & Gunawan, G. (2020). Entrepreneurial leadership models in the 21st century for vocational education. *Utopía y Praxis Latinoamericana*, 25(6), 175-
- Asad, M., Bait Ali Sulaiman, M. A., Ba Awain, A. M. S., Alsoud, M., Allam, Z., & Asif, M. U. (2024). Green entrepreneurial leadership, and performance of entrepreneurial firms: does green product innovation mediate?. *Cogent Business & Management*, 11(1), 2355685.
- Audretsch, D. B., Belitski, M., Caiazza, R., & Lehmann, E. E. (2020). Knowledge management and entrepreneurship. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 16, 373–385.
- Bell, R., & Bell, H. (2020). Applying educational theory to develop a framework to support the delivery of experiential entrepreneurship education. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 27(6), 987-1004.
- Birgin, O., Uzun, K., & Mazman Akar, S. G. (2020). Investigation of Turkish mathematics teachers' proficiency perceptions in using information and communication technologies in teaching. *Education and Information Technologies*, 25(1), 487-507.
- Brauckmann-Sajkiewicz, S., & Pashiardis, P. (2020). Entrepreneurial leadership in schools: Linking creativity with accountability. *International Journal of Leadership in Education*, 25(5), 787-801.
- Brauckmann-Sajkiewicz, S., & Pashiardis, P. (2022). Entrepreneurial leadership in schools: linking creativity with accountability. *International Journal of Leadership in Education*, 25(5), 787-801.
- Carpenter, A., & Wilson, R. (2022). A systematic review looking at the effect of entrepreneurship education on higher education student. *The International Journal of Management Education*, 20(2), 100541.
- Chopra, M., Saini, N., Kumar, S., Varma, A., Mangla, S. K., & Lim, W. M. (2021). Past, present, and future of knowledge management for business sustainability. *Journal of Cleaner Production*, 328, 129592.
- Chu, K. W. (2016). Leading knowledge management in a secondary school. *Journal of Knowledge Management*, 20(5), 1104-1147.
- Dahiru, A. S., & Lope Pihie, Z. A. (2016). Modelling of entrepreneurial leadership for effectiveness of schools. *Middle-East Journal of Scientific Research*, 24(7), 2221-2225.
- de la rey, a. (2018). the role of entrepreneurial leadership of principals in high performing schools. dissertation submitted in partial fulfilment of the requirements for the degree magister education in education management, law and policy, faculty of education, university of pretoria.
- Entezari, Y. (2015). Building Knowledge-Based Entrepreneurship Ecosystems: Case of Iran. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 195, 1206-1215.
- Frolova, Y., Alwaely, S. A., & Nikishina, O. (2021). Knowledge management in entrepreneurship education as the basis for creative business development. *Sustainability*, 13(3), 1167.
- Hussain, N., & Li, B. (2022). Entrepreneurial leadership and entrepreneurial success: the role of knowledge management processes and knowledge entrepreneurship. *Frontiers in psychology*, 13, 829959.

- Islam, T., Zahra, I., Rehman, S. U., & Jamil, S. (2022). How knowledge sharing encourages innovative work behavior through occupational self-efficacy? The moderating role of entrepreneurial leadership. *Global Knowledge, Memory and Communication. Journal of Medical Ethics*, 38 (2), 121-126. <https://doi.org/10.1136/medethics-2011-100096>
- Jamali, B., Mohammadkazemi, R., Yadollahi Farsi, J., & Mobini, A. (2018). The study on the theories' gap of technological entrepreneurship opportunities emergence. *Journal of International Business Research*, 11(2), 79–88.
- Jamali, B., Mohammadkazemi, R., Yadollahi Farsi, J., & Mobini, A. (2018). Theories of opportunity creation and effective entrepreneurial actions in opportunity creation context. *Decision Science Letters*, 7(1), 443–454.
- Kammani, A. (2023). Embracing Knowledge Management for Entrepreneurship 2.0. *Journal of Business Innovation*, 875.
- Kimbu, A. N., de Jong, A., Adam, I., Ribeiro, M. A., Afenyo-Agbe, E., Adeola, O., & Figueroa-Domecq, C. (2021). Recontextualising gender in entrepreneurial leadership. *Annals of Tourism Research*, 88, 103176.
- Liberati A, Taricco M. How to do and report systematic reviews and meta-analysis. In Franchignoni F, editor. *Research in Physical & Rehabilitation Medicine*. Pavia: Maugeri Foundation Books; 2010, p. 137-164
- Lope Pihie, Z. A., Asimiran, S., & Bagheri, A. (2014). Entrepreneurial leadership practices and school innovativeness. *South African Journal of Education*, 34(1), 1-15.
- Malibari, M. A., & Bajaba, S. (2022). Entrepreneurial leadership and employees' innovative behavior: A sequential mediation analysis of innovation climate and employees' intellectual agility. *Journal of Innovation & Knowledge*, 7(4), 100255.
- Mendo, A. Y., Singh, S. K., Yantu, I., Hinelo, R., Hakri Bokingo, A., Febriani Dunga, E., ... & Win, T. (2023). Entrepreneurial leadership and global management of COVID-19: A bibliometric study. *F1000Research*, 12, 31.
- Mohammadkazemi, R., Yadollahi Farsi, J., Ziviar, F., & Panahi, F. (2013). Designing a business model for educational institutes (chess schools). *European Journal of Scientific Research*, 103(4), [page range not provided].
- Moher, D., Schulz, K. F., Altman, D., & CONSORT Group. (2009). The CONSORT statement: Revised recommendations for improving the quality of reports of parallel-group randomized trials 2009. *Explore (NY)*, 1(1), 40–45.
- Nafisi, F., & Mohammadkazemi, R. (2024). Providing an open innovation model for high-tech startups in the unit of industries related to information technology. *International Journal of Nonlinear Analysis and Applications*, 15(4), 159–172.
- Nguyen, P. V., Huynh, H. T. N., Lam, L. N. H., Le, T. B., & Nguyen, N. H. X. (2021). The impact of entrepreneurial leadership on SMEs' performance: the mediating effects of organizational factors. *Heliyon*, 7(6).
- Pauceanu, A. M., Rabie, N., Moustafa, A., & Jiroveanu, D. C. (2021). Entrepreneurial leadership and sustainable development—a systematic literature review. *Sustainability*, 13(21), 11695.
- Pellegrini, M.M., Ciampi, F., Marzi, G., & Orlando, B. (2020). The relationship between knowledge management and leadership: mapping the field and providing future research avenues. *Journal of Knowledge Management*, 24(6), 1445-1492.
- Pihie, Z. A. L., Dahiru, A. S., Basri, R., & Hassan, S. A. (2018). Relationship between entrepreneurial leadership and school effectiveness among secondary schools. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 8(12), 271-280.

- Quarchioni, S., Paternostro, S., & Trovarelli, F. (2022). Knowledge management in higher education: a literature review and further research avenues. *Knowledge Management Research & Practice*, 20(2), 304-319.
- Rofiaty, R. (2019). The relational model of entrepreneurship and knowledge management toward innovation, strategy implementation and improving Islamic boarding school performance. *Journal of Modelling in Management*, 14(3), 662-685.
- Wing Chu, K. (2016). Beginning a journey of knowledge management in a secondary school. *Journal of knowledge management*, 20(2), 364-385.